

D. D.

APHORISMI MISCELLANEI,

Quos

*Consensu Ampliss. Facult. Philos. in Reg. Academ.
Aboëns.*

PRÆSIDE

VIRO MAXIME REVERENDO atque CELEBERRIMO

D:NO DOCT. JACOBO GADOLIN,

Scient. Nat. PROFESS. Reg. & Ord.

Nec non

Acad. Scient. Holm. MEMBRO,

Pro GRADU

Publico Examini subjicit

ISAACUS ERVAST,

OSTROBOTNIENSIS,

In Audit. Majori die XXX. Julii, Anno MDCCLX.

H. A. M. C.

 ABOÆ, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc.
Finland, JACOB MERCKELL.

APHORISMUS I.

Tudia litterarum non potuerunt
non homines omni tempore huma-
niores moratioresque reddere. Hæc
enim intellectum persiciunt, adeo ut
de moralitate actionum, vel quatenus
actiones voluntariae, cum natura huma-
na, ad certum finem, a DEO opimo maximo forma-
ta, aut amice convenient, ideoque suscipienda sunt,
aut non convenient, ac proinde omitti debent, eo me-
lius dijudicare possit. Nec obstat asserto profunda
humanæ naturæ corruptio, seu veritas proverbii:
video meliora proboque, deterjora sequor; non enim
dicitur, eodem semper impetu nos deteriora secta-
ri, dum magis magisque luculenter meliora vide-
mus. Quod si tamen quandoque occurrerant e-
xempla eorum, qui ex ipsis malis, qua talibus,
delectationem quasi capere visi sunt, tanquam
monstra in reliquo genere humano reputari de-
bent. Eleganter de hac re Illustris Cominæus Libr.
10. Histor. *Doctrina, inquit, vel meliores reddit*
homines

homines vel deteriores pro cuiuscunque natura & inclinatione, sed tamen verosimilius est, aliquem ea fieri meliorem. Nam quo quisque magis, quid se deceat, intelligit, eo vehementius ipsum neglegi pudet officii, & etiamsi non omnino temperet a maleficio, tamen, ne modum plane excedat, cavit. Certe qui cogitat prudentiam veterum Legislatorum, quas morum Magistros Illustrissimos merito dixeris, necesse est ultro fateatur, haud absque rerum ratione evidenter percepta ac demonstrata, ne dum ex mero impulso cœco, vitam humanam factam fuisse emendatiorem. Quid quod omnis ævi Historia nos hac de re certiores reddit. Sic Ægyptios antiquitus omni doctrina & arte per multa secula eminuisse constat. Hi Astronomiam, Chemiam, Geometriam & Medicinam excoluere, ac notitia Philosophiae practicæ gavisi sunt singulari, atque hinc illos comprehendimus teste Herodoto & Diodoro laudibus ornari maximis ob amorem Patriæ, iustitiam, pietatem erga parentes, frugalitatem &c. Pariter quoque in Græcia, quæ sedes plurium virorum eruditorum fuit, scientias maximopere quondam floruisse, hominesque fuisse bene moratos novimus, et si hoc, qua omnes Respublicas, similiter dici non potest; si enim attendimus ad studia moresque, quæ Lacedæmone & Athenis floruerunt, observamus Lacedæmonios bello & viribus corporis superiores fuisse, eruditionem vero & doctrinam minoris æstimasse; e contrario autem Athenienses ingenio plus valuisse. Qui vero utrorumque mores com-

memorant, dicunt, Athenienses fuisse comes & mansuetos, dum contra Lacedæmoniis & inculta magis ingenia, & horridum atque inornatum vivendi genus tribuunt. De Scythis sufficit referre, quod de illis habet *Celeb. Buddeus in Comp. Histor. Philos.* Certe Goths, ait, aliosque Septentrionis populos sapientiae studia coluisse, non est negandum, morumque integritate, qui sapientiae præcipuus fructus est, fuerunt cum primis insignes. Quis ignorat apud Romanos extitisse variæ doctrinæ gloria illustres viros, & totam gentem ad humanitatis cultum adeo fuisse eruditam, ut in divisione gentium Barbari nuncuparentur, qui nec Græci nec Romani essent. Imo quid opus est, ut a prisci ævi conditione, quæ in oblivionem fere jamdudum venit, probationem rei repetamus, quæ non minus moderna est quam antiqua. Existunt scilicet hoc quoque ævo quamplurimæ gentes Barbara feritate infames, quas, accidente ingenii cultura, erudiri posse, aliarum recens politarum gentium exempla demonstrant.

APHOR. II.

Non convenit inter eruditos de *Spelio Endoreo* 1. Sam. XXVIII: 12. Statuunt enim nonnulli, verum Samuelem e mortuis excitatum apparuisse, quam quidem sententiam exinde probatam volunt, quod Auctor historiæ Sacrae referat, Samuelem non spectrum quoddam sed Samuelem quæsiuisse;

visse; neque videatur innuere aliam, quam quæ
quærebatur, personam ipsi exhibitam fuisse; Imo
quod Syracides, cuius in tali hac re non levis
censenda Auctoritas, apertis verbis testetur *Cap.*
XLVI: 23. Prophetam Samuelem, postquam ob-
dormierat, de terra vocem suam exaltaisse, atque
Regi finem ejus Prophetando ostendisse. Hunc in
modum quoque intellexere **LXX** Interpretes lo-
cum *i. Chron. X: 13.* *Et mortuus est Saul in Prae-*
varicatione sua, & etiam quia interrogavit per Py-
thonem querendum, quibus verbis adjiciunt notam,
& Prophetæ Samuel respondit ei. Addunt præterea
hujus sententiae Patroni, alia quoque prostare e-
xempla mortuorum in his terris visorum, uti *Mo-*
sis & Eliæ Math. XVII: 3. nec non plurium pio-
rum, qui post resurrectionem Christi e sepulchris
prodeuntes resurrectionem Ejus confirmarunt. Ve-
rum utut hæc interpretatio plenam præ se fert ve-
ritatis speciem, nonnullisque tam antiquiorum
quam recentiorum arrisit, paucorum tamen ap-
plausum consecuta est, quia sat magnis premitur
difficultatibus. Si enim verus heic adfuit Sa-
muel, aut erat is immediate a DEO missus ad
colloquium cum Saule habendum, aut virtute dia-
bolica, permittente DEO, mediantibus quasi præ-
stigiis magicis, eo pertrahebatur. Dum vero at-
tendimus ad verba loco citato, versu 5. *Saul con-*
culuit Jebovam, & non respondit ei Jebova nec per
sonnia, nec per urimos, nec per Prophetas, patet
Spiritum Sanctum quasi præmonuisse, ne quis-

quam adoptaret opinionem a rei natura alienam; quandoquidem enim DEUS O. M. Saulem non dignabatur responsione per vias ordinarias, quis cogitabit placuisse DEO, Samuelem vita defunctum modo extraordinario ad oracula edenda revocare. Porro si vel maxime hoc DEO placuisse, sanctitati tamen Numinis repugnasset, immediatam suam legationem cum detestabili Pythonissæ ministerio confundere, atque sic Satanicæ magiæ auctoritatem apud homines male credulos confirmare. Potuisset namque DEUS ante vel post accessum Saulis ad Pythonissum, facere Prophetam ipsi obvium, atque sic quantum differat missio divina a facinore beneficæ demonstrare. Imo si non per vim artis magicæ rapiebatur, verum ab ipso DEO mittebatur Samuel; quomodo quæso, potuit I. Sam. XXVIII: 15. queri de eo, quod Saul ipsum commoverit ad adiungendum, atque quietem ejus turbaverit. Absurdum certe est, nuntium Sanctum cum voluptate non fungi legatione sua, & magis absurdum est, quod idem sic ponatur legationem divinam Sauli vel Pythonissæ adscribere. Igitur restat, virtute forte diabolii advectum fuisse Samuelem. Verum & hoc quoque male adstrui videtur; Scriptura enim testatur, defunctorum animas *ad DEUM reverti*: *Fecles.* XII: 7. Et quidem illas pias *in pacem ingredi*, *Esaï.* LVII: 2. *Abrahami sim recipi*, *Luc.* XVI: 22. atque *a laboribus requiescere*, *Apocal.* XIV: 13; quod cum ita sit, fieri non potuit, ut pie defunctus

Etus Samuel virtute magica incommodaretur; immo impossibile fuit, ut ulla molestia ullenus affecteretur, nedum a Pythonissa, pro arbitrio, ad tædiosam expeditionem traheretur. Hinc itaque patet, non Samuelem, sed mendacem Spiritum modo citata verba querula protulisse; atque adeo Samuelem verum ne quidem heic apparuisse.

APHOR. III.

Nodum Aphorismo præcedente commemora-
tum secare potius quam solvere videntur,
qui aliam adoptant hypothesin, scilicet qua & ve-
ri & personati Samuelis apparitio vera negatur, at-
que totum negotium pro fraudulentio veneficæ ar-
tificiolo habetur. Verum hæc opinio neque ma-
jori se commendat probabilitate. Urgent vero hi,
necromantiam, haud secus ac reliqua beneficia,
turpis lucri gratia etiam ab imperitis non raro si-
mulari; itemque Saulem panico terrore paventem,
itinere forte fatigatum, nec non inedia sere con-
sumptum atque nocturnis tenebris implicitum, præ-
stigiis haud difficulter non solum illudi potuisse,
sed etiam reapse fuisse illufum, vel exinde clare
constare, quod auctor Sacer expressis verbis dicat,
Saulem quæsivisse a Pythonissa, quid hæc videret,
item quæ esset forma personæ apparentis; ad
hanc dein quæstionem respondisse Pythonissam,
quod ipsamet videret virum senem adscendentem e
terra, paliō amictum; tum vero demum cogno-
visse

visse Saulem, quod Samuel ipse adesset. Hinc itaque concludunt, quod Saul ipse non viderit Samuelem, sed verbis mulieris deceptricis fidem male habuerit. Fatendum equidem, brevem admodum esse recensionem facti, adeo ut variæ desiderari videantur circumstantiæ, quibus res extra dubitationis aleam poni potuisset; verum tamen non tam veneficæ, quam Satanæ potius illusiones heic obtinuisse haud obscure patet. Primo namque constat viguisse hoc ævo non tam illusiones gesticulatas, quam potius ipsas artes veneficas; nulla itaque subest causa dubitandi, quin hæc Endorea fuerit necromantiaæ perita, eandemque hac quoque occasione exercuerit. Deinde etiamsi non dicitur Saulem vidisse Samuelem, sed ejusdem figuram descriptam primum percepisse a Pythonissa; nihilominus tamen ex subsecuta mox salutatione habitoque colloquio assequimur, Saulem ipsum non minus visu quam auditu præsens percepisse phænomenon; neque poterit facile quisquam sibi persuadere, vel personam principem, qualis fuit Saul, vel ministros aulicos, quales Eum procul dubio comitabantur, artificiolis mulierculæ illudi atque turpi dolo usque adeo circumveniri. Accedit & hoc, quod Impossibile videatur, astutam præstigiaticrem adeo ingrata responsa Regi daturam fuisse; communis enim est consuetudo vetularum, veneficia simulantium, ut gratiam superiorum quovismodo captent, atque hunc in finem blandimenta & adulaciones adhibeant; si namque ponitur hanc

hanc adeo fuisse perspicacem futuri, ut imminentia Regis pericula conjecturis asequi potuisset, quod quidem ægre concedi potest, necesse est ut simul intellectuisset, pereunte Rege nihil incommodi ex blandiloquentia in se redundatum ire, ast contra si victor ex prælio rediret Rex, haud levem remunerationem sibi exspectandam fore. Itaque non simulanter sed sincere rem egit Pythonissa; ideoque quia verus Samuel diabolica arte exhiberi non potuit, prona hinc fluit consequentia, phantasmate quodam ab impostore hominum antiquissimo & Pythonissam & Saulem & ministros ejus seductos fuisse, ut crederent Samuelem redivivum sibi representari. Neque est, ut huic explicationi objiciatur, Diabolum patrem mendacii tot veritates Sauli annunciare non potuisse; præterquam enim quod in angelum lucis se transformare solenne ipsi sit, etiam mendacia verba addidisse supra ostensum est.

APHOR. IV.

IN disquisitione de origine montium obtulit se inter Eruditos quæstio celebratissima de facie telluris primæva, statuentibus quibusdam, illam ab hodierna omnino diversam, & plane æqualem, aliis iterum eandem hodiernæ similem vel faltem analogam fuisse. Fatemur autem nos posteriorem sententiam priori præferre, quoniam eam & autoritate S:ræ S:ræ & rationibus defendere nos

posse existimamus. Prostant enim in Sacris litteris loca varia, quæ vel aperte narrant montes antediluvianos dari, ut e. g. Genes. VII: 19, 20. vel eo modo montes antediluvianos describunt, ut exinde eos extitisse concludi possit, sic e. g. Genes. II: 10. ubi fluvii Paradisum percurrentes describuntur, aqua vero sine declivitate fundi fluere non potuit. Porro faciem primævam telluris fuisse montosam, patet ex utilitate horum, (scil. montium) consistens in ventorum modificatione animalium & vegetabilium sustentatione, aliisque similibus, quæ omnia nos convincunt, hos ad perfectionem telluris pertinere, illamque sine his vix habitabilem fuisse. *Cfr. Diff. de orig. mont.*

Ex dictis clarum est primævam faciem terræ, hodiernæ haud absimilem fuisse.

SOLI DEO GLORIA!

